

SOFT POWER.

STUDIU DE CAZ: CHINA ȘI RUSIA

Ciprian-Robert Bistrrianu este absolvent al specializării
Relații Internaționale și Studii Europene,
promoția 2018-2021
email: ciprian.bistrrianu98@e-uvr.ro

ABSTRACT:

This research seeks to analyse the growing importance of the concept of soft power in international relations through the policies of two authoritarian states, China and Russia, to illustrate how they have approached this issue. In order to make a clearer analysis, we examined the concept introduced by the political scientist Joseph Nye three decades ago and the implications it had for the states of the world. We conducted two case studies to highlight the impact of this concept on states that are representative of hard power. We followed the evolution of soft power and the way it was perceived, approached and transposed in the policies carried out by the Russian and Chinese states, externally, but also internally. We will try to emphasize the main soft resources that these states have and we will analyse their discourse to identify the main elements of the soft power owned by the two states. Also, the foreign policy undertaken by these states is another important element so as to see how the two state actors have moved away from the definition offered by the American political scientist Nye to adapt this concept to their needs. We will evaluate the major obstacles that hinder the assertion of the Russian Federation and the People's Republic of China as soft powers in the world. At the end of the paper, we will present the fundamental ideas regarding the influence that the concept has had on international relations, and the limitations of the study.

Keywords: soft power, sharp power, China, Russia.

INTRODUCERE

1. Tema

Tema principală a acestei lucrări de licență este reprezentată de *Soft power* (Nye, 1990, p. IX), adică de capacitatea statelor sau a altor actori din cadrul relațiilor internaționale de a obține un rezultat favorabil din partea altor actori în realizarea obiectivelor celor dintâi, fără să recurgă la instrumente specifice Hard power-ului, cum sunt forța militară sau compensațiile economice. „Un stat poate să obțină rezultatele pe care le dorește în cadrul relațiilor internaționale datorită faptului că alte state -admirând valorile sale, urmează exemplul său, aspiră la nivelul de prosperitate și deschidere ale acestuia- vor să îl urmeze” (Nye, 2004, p. 4). Cum menționează și Joseph Nye, politologul american care a introdus în cadrul relațiilor internaționale și a popularizat conceptul de soft power, atractivitatea ideologică, culturală pe care o are un stat poate influența alți actori să îi urmeze exemplul, obținând astfel un aliat fără să fie necesară o recompensă propriu-zisă.

Acest concept este unul al cărei importanță a crescut exponențial în istoria recentă a secolului al XXI-lea, însă apariția sa datează de când au existat comunități omenesti. Deși este deseori analizat ca un concept de factură politică, importanța acestuia este evidentă și în cadrul interacțiunilor umane. Iar, în ciuda rolului major pe care o politică externă Soft, acesta este dependentă de suportul cetățenilor celui stat. Dacă acea politică este susținută de către aceștia, legitimitatea politicii crește în fața celorlalți actori și vice-versa este valabilă, în cazul dezacordului dintre acțiunile statului și cetățenii săi. „Cauza acestor fapte este că armatele de acest fel nu luptă nici din iubire de țară, nici dintr-un alt motiv decât acela că primesc o mică leafă, iar aceasta nu este suficientă pentru a-i face să vrea să moară pentru tine” (Machiavelli, 1532/1943). Machiavelli marchează importanța majoră pe care o are o armată care nu este motivată de bogăție sau faimă, ci de elemente de factură ideologică (protejarea patriei și a celor dragi) deoarece doar atunci sunt aceștia dispuși

să întreprindă sacrificii pentru conducători. Acest concept de unitate națională reprezintă unul din elementele cele mai importante ale Soft power-ului deținut de China, conferit în mare parte de regimul de guvernare al acestui stat.

2. ARGUMENT

Conceptul de Soft power reprezintă un factor care joacă un rol ascendent în relațiile internaționale, iar dinamica provenită din încercarea mai multor state de a-și crește influența la nivel internațional ilustrează tendința de restructurare a puterii care marchează realitatea relațiilor dintre actorii internaționali din acest secol. Aceștia trebuie să se adapteze la o realitate care nu mai este dominată de instrumentele clasice de măsurare a puterii, adică armata și bogăția economică. Am ales două state autoritare, China și Rusia, reprezentante de seamă al puterii clasice, Hard, pentru a arăta importanța oferită de acestea conceptului Soft power și vom analiza cum cele două state caută să își sporească atractivitatea culturală și ideologică prin instrumente hard. Apare astfel o nouă ordine a priorităților pentru state în funcție de mărimea acestora: statele mici și aflate în curs de dezvoltare caută să își îmbunătățească puterea economică și militară, concentrarea statului este internă, din considerente de protecție (China în mare parte a secolului al XX-lea). Statele mari, datorită concentrării pe creșterea resurselor interne, cum sunt populația și economia, au o carență în cadrul relațiilor internaționale a influenței mondiale, dar și regionale deoarece alte state care au urmat același model reprezentând competitori acerbi. Astfel, acest concept este văzut de către aceste state ca soluție pentru a-și crește influența regională.

În primul rând, vom realiza un scurt istoric al conceptului și vom analiza conceptele asociate cu acesta, Hard, Smart și Sharp power pentru a ajunge la o cunoaștere mai cuprinzătoare a termenilor care sunt aduși în discuția atunci când este vorba de puterea Soft și vom oferi exemple pentru a observa cum influențează acestea interacțiunilor dintre doi sau mai mulți actori. De asemenea, nu putem analiza doar conceptul de putere Soft și să ometem puterea Hard, acestea fiind corelate deoarece urmăresc același obiectiv, obținerea de putere, dar diferă prin mijloacele întreprinse pentru a ajunge la acest scop: „Hard și soft power sunt corelate deoarece ambele reprezintă aspecte ale capacității de atingere a unui scop prin influențarea comportamentului celorlalți” (Nye, 2004, p. 7).

În al doilea rând, vom analiza un stat care a ajuns mare putere datorită acestui model de concentrare a energiilor interne asupra dezvoltării interne, iar interesele sale pe continentul Asiatic și nu numai sunt urmărite printr-o politică externă influențată de conceptul abordat de Joseph Nye. Vom realiza un istoric al conceptului în cadrul literaturii de specialitate din statul chinez, dar și măsurile întreprinse de aceștia pentru a-și amplifica influența asupra restului lumii. Vom observa că abordarea conceptului din perspectiva Chinei înglobează elemente mai puțin menționate de puterile occidentale, cum sunt Statele Unite ale Americii. Este pus accent atât pe istoria îndelungată a culturii sale adânc înrădăcinată în continentul asiatic. De asemenea, este pus un accent important asupra unității naționale, iar acțiunile în acest sens stârnesc discuții cu state și cu organizații internaționale.

În al doilea rând, vom analiza una din cele mai mari puteri militare, dar și economice, Rusia, care a dat dovadă de o influență majoră în secolul trecut, însă prăbușirea blocului comunist a trimis statul rus într-o criză nu doar economică, ci mai degrabă, de legitimitate: „și eroziunea ideologiei comuniste a condus la degradarea sa definitivă în timpul lui Mihail Gorbaciov, care a realizat că nici un număr de tancuri nu ar putea să mențină controlul sovietic asupra sateliților din Europa Centrală” (Melissen, 2005, p. 48). Implozia experimentului comunist fiind datorată nemulțumirii populației statelor Europei de Est. Cortina de fier a fost dărâmată de către cetățeni, nu de soldații armatelor Occidentale.

Astfel, provocarea noului secol a fost pentru Moscova să își redobândească din influența sa pe care a avut-o asupra Eurasiei în timpul Războiului Rece. Vom analiza abordarea Soft power-ului a Rusiei coagulată în cadrul conceptului *Russkiy mir* (Russkiy Mir, 2021). Acesta, alături de Biserica Ortodoxă Rusă, dar și de liderul Vladimir Putin reprezintă unele din cele mai de seamă instrumente utilizate de stat pentru a-și crește influența în statele vecine din Asia și Europa de Est. De asemenea, vom observa impactul pe care l-a avut anexarea peninsulei Crimeea de către Federația Rusă în 2014 asupra politicii sale de Soft power.

În final, vom trage concluzii față de influența acestui concept și cum poate să modeleze viitorul relațiilor internaționale.

3. IPOTEZA CENTRALĂ

Ipoteza centrală acestei lucrări este că Soft power-ul a devenit cel puțin la fel de important ca și Hard

power-ul, poate este chiar mai dezirabilă pentru un stat în cadrul realității globale actuale, în care interdependența dintre state, dar și importanța actorilor nestatali este imposibilă de omis. Vom analiza dacă două dintre cele mai mari și relevante state autoritare au concentrat resurse specifice politicii Hard pentru a majora rolul jucat de instrumentele Soft în cadrul politicii lor externe și interne. Vom studia practicile și politicile acestor două state posterior pătrunderii conceptului în cadrul literaturii de specialitate, fiecare percepție adăugând și concentrându-se pe anumite aspecte ale Soft power-ului, dar și modul în care acesta a influențat anumite schimbări în cadrul politicilor celor două state. Vom prezenta elementele considerate specifice culturii fiecărui stat, acțiunile luate pentru a crește influența acesteia în plan extern și eventualele critici aduse acestor practici de către alte state sau organizații.

Sunt de părere că această analiză a prezenței mai mari pe plan teoretic, dar, mai ales, punerea în practică a conceptului va ilustra o traiectorie ascendentă pe care o are și rolul său în cadrul interacțiunilor dintre state în viitor. Alegerea a două state care reprezintă nucleul unor puteri care sunt atribuite influenței tradiționale ale unui stat, fiind două din primele trei cele mai mari puteri militare, dar și datorită criticilor aduse acestora în legătură cu nerespectarea drepturilor omului și a orânduirii mondiale.

4. METODOLOGIA

Instrumentul principal este studiul de caz, alături de analiza comparativă, pornind de la o literatură de specialitate, la care sunt adăugate tabele și anexe referitoare la date empirice care descriu anumiți parametri al unor domenii cheie (armata, economia) ale statelor analizate. Acestea sunt realizate de către organizații și instituții specializate referitoare atât la datele teoretice în legătură cu anumiți parametrii, cum sunt evoluții economice ale unor state, dar și clasificarea unor state într-un tabel empiric realizat prin chestionarea mai multor participanți. Metodologia folosită este alcătuită din analiza datelor cantitative (spre exemplu creșterea economică anuală a statelor), dar și calitative (studii care arată atractivitatea unor state), metoda de colectare a informațiilor este analiza documentelor.

Studiul de caz ilustrează cum concepte teoretice interacționează cu elemente și actori în mod practic și ce acțiuni concrete pot fi studiate în urma acestei observații pentru a ajunge la concluzii pertinente care să fie relevante pentru societatea actuală. Am

considerat că această abordare va ilustra mai limpede modalitatea în care conceptele teoretice influențează concret statele și acțiunile luate de acestea în urma interacțiunii celor două oferă o analiză mai completă. Studiul are loc în urma consultării unei literaturi de specialitate alături de analiza acțiunilor concrete luate de aceste state și tragerea unor concluzii adecvate pe baza acestora.

5. DEFINIREA TERMENILOR

Termenul **Soft power** (Nye, 1990) a fost conceptualizat în lucrarea lui Joseph Nye din 1990. Acest termen descrie o nouă modalitate de a influența deciziile statelor pentru a obține rezultatul dorit de către un stat. Accentul este pus pe instrumente de convingere a celorlalți actori, nu pe constrângerea lor prin forța armată sau prin compensații economice. Acest nou tip de leadership prinde amploare odată ce mijloacele armate de constrângere au avansat până într-un stadiu în care utilizarea lor ar pune în pericol lumea. Astfel, existența unui consens în neutilizarea acestor instrumente a dus la nevoia apariției unui model nou de interacțiune între state. De asemenea, după cum a fost evidențiat și de administrația Bush, intervențiile militare unilaterale produc efecte negative semnificative asupra legitimității și a influenței unui stat, chiar dacă Statele Unite ale Americii au fost câștigătoarele *Războiului Rece* și era considerată unica superputere. Astfel, nu contează cât de puternic este un stat, deoarece izolat, nu poate să influențeze ordinea mondială actuală fără aliați capabili: „Soluția nu este reprezentată de câți inamici pot înfrânge. Soluția este legată de câți aliați pot crește” (Nye, 2004, p. IX).

La polul opus se află **Hard power-ul** (Nye, 1990) care reprezintă mijloacele de constrângere clasice în cadrul relațiilor dintre state, fie prin forța armată sau prin stimulente financiare. Primul aspect la acestui concept nu mai este des utilizat în prezent datorită implicațiilor celor două mari conflagrații mondiale, dar și datorită dezvoltării și răspândirii armelor capabile de distrugere în masă. Aspectul economic este de o importanță majoră în cadrul societății contemporane, iar interdependența economică dintre state a fost evidențiată de *Criza economică din 2007-2009* (Lumen, 2021). Menționăm că percepția, dar și utilizarea factorului economic este considerat de unele state ca fiind un element al Soft power-ului datorită modelului economic pe care acel stat îl reprezintă pentru alți actori statali, cum este cazul Chinei în corelație cu state aflate în curs de dezvoltare.

Utilizarea celor două concepte menționate anterior în tandem este definită ca și *Smart power* (CBS, 2021). Astfel, combinarea celor două pentru a obține un obiectiv este văzută ca o utilizare eficientă a resurselor chiar dacă nu are un rezultat vizibil imediat. Spre exemplu, trimiterea de către un stat a unui sprijin material, dar și a unor specialiști pentru a ajuta un stat învecinat care este afectat de un dezastru natural sau alte complicații legate de siguranța cetățenilor conferă neîndoiește o mare atractivitate primului stat nu doar în ochii statelor învecinate, dar și în fața forumului mondial.

Un concept mai recent este cel de **Sharp power** (Walker, Kalathil and Ludwig, 2020), care înglobează resursele direcționate de către state autoritare, cum sunt China și Rusia, care doresc schimbarea ordinii mondiale actuale prin influențarea opiniei publice asupra percepției pe care o are populația generală cu privire la modelele de guvernare occidentale. Manipularea cetățenilor este instrumentul specific al conceptului și este utilizat pentru a îngreuna procesele instituțiilor din cadrul regimurilor democratice, dar și pentru a fi pusă la îndoială legitimitatea acțiunilor acestora, încercând să le justifice pe cele ale statelor aflate în opoziție cu ordinea globală actuală. Această metodă de destabilizare a proceselor din cadrul democrațiilor este foarte dificilă de combătut și cere utilizarea unor resurse interne care nu mai pot să fie utilizate în cadrul politicii externe a statului respectiv.

CAP. I. SOFT POWER

1.1. DEFINIREA CONCEPTULUI

Termenul de Soft power este un element central al temei abordate în cadrul acestei lucrări, iar pentru

a realiza o înțelegere mai comprehensivă a influenței acestui concept în cadrul relațiilor internaționale și nu numai, este necesară o clarificare în legătură cu natura sa și evoluția sa anterioară apariției în cadrul discuțiilor despre definirea influenței unui stat fără a menționa capacitățile lui militare. Acest concept este enunțat și definit de către politologul Joseph Nye în lucrarea sa, *Bound To Lead: The Changing Nature of American Power*, din 1990. Analiza conceptului este făcută pentru a explica perspectiva politicii externe ale Statelor Unite ale Americii care a dus la extinderea și, în urma Războiului Rece, la dominația influenței americane în cadrul scenei internaționale, dar și măsurile pe care Nye le consideră esențiale pentru lărgirea acestei puteri. Acest concept va fi elaborat mai amplu în următoarele sale lucrări: *Soft Power: The Means to Success in World Politics* (2004), *The Powers to Lead* (2008), *The Future of Power* (2011).

Implicațiile acestui termen nu sunt elemente de noutate, aceasta provine din faptul că în finalul secolului al XX-lea a fost denumit, abordat și discutat ca și o nouă modalitate de a defini relațiile internaționale. Esența conceptului, abilitatea unui actor (fie el stat sau individ) de a influența alți actori să întreprindă acțiunile pe care acesta le dorește. Este vorba de capacitatea de convingere, fie printr-un argument ideologic sau spiritual, printr-o resursă intangibilă, fie printr-un sentiment de apartenență la aceleași valori morale. Putem să definim în acest fel acțiunile prin care, de-a lungul societăților democratice, cetățenii dintr-o comunitate (fie ele polisuri sau state) au ales un grup restrâns de persoane să le guverneze pe baza raționamentului că aceștia sunt cei mai calificați pentru a aduce prosperitate societății (Aristotel, ca. 350 B.C./1999). De asemenea, după cum

	Hard	Soft
Spectrum of Behaviors	coercion inducement Command ← —————→ Co-opt	agenda setting attraction —————→
Most Likely Resources	force payments sanctions bribes	institutions values culture policies

amintește și Machiavelli (Machiavelli, 1532/1943), o armată care luptă din considerente ideologice, spirituale și nu monetare (în cazul mercenarilor) este mult mai dispusă la sacrificii în cazul unei crize și este mai puțin probabil ca aceasta să își părăsească conducătorii, spre deosebire de grupurile de mercenari care pleacă atunci când stimulentele economice se diminuează sau când le este pusă viața în pericol. Astfel, atractivitatea pe care o are un individ într-o poziție de conducere, fie din mediul public sau privat (corporații) este un factor major în realizarea unor obiective în cadrul grupului.

Așa cum este ilustrat mai sus de către politologul Joseph Nye, prima modalitate de a diferenția cele două tipuri de resurse este comportamentul pe care anumiți actori îl întreprind pentru a ajunge la îndeplinirea unui obiectiv. De asemenea, resursele utilizate de către un stat pot să fie încadrate ca soft sau hard prin natura acestora, cele din urmă fiind mai ușor de urmărit prin analiza datelor cantitative (cât de largă este armata unui stat, dar și capacitățile sale economice), de cele mai multe ori. La polul opus avem instituțiile, valorile și cultura unui stat, acestea nu au o putere la fel de mare dacă sunt puse în fața celor menționate anterior, datorită faptului că acestea se afirmă în timp (spre exemplu, valori ca libertatea și democrația) și este dificilă negarea lor după ce au fost recunoscute la nivel internațional. Această delimitare realizată de politologul nord-american este universal recunoscută, cu mici excepții, spre exemplu, atunci când un stat folosește un element hard cum este armata pentru a ajuta la soluționarea unei probleme umanitare, această acțiune fiind percepută ca avea repercursiuni soft. Cum putem observa, linia întretăiată realizată de Joseph Nye pentru a delimita aceste două concepte trimite la întrepătrunderea și interacțiunea dintre acestea.

Putem observa că în urma tragediilor din prima jumătate a secolului al XX-lea, care au culminat cu fabricarea focoarelor nucleare, realitatea postbelică a relațiilor dintre state este una definită de lipsa conflictelor directe, tocmai datorită consecințelor catastrofale care ar avea loc în urma unui conflict nuclear. Acest fapt este ilustrat de natura Războiului Rece, în care atât partea americană, dar și cea rusă nu s-au angrenat în confruntări directe. În schimb, au recurs la un război ideologic, la o cursă a înarmărilor, dar și tehnologică, explorarea spațiului fiind una dintre obiectivele majore ale celor două superputeri. În ciuda unor conflicte militare indirecte sau de dimensiuni reduse (Războiul din Coreea), cei doi actori au evitat un război total

datorită implicațiilor sale pentru restul lumii. Acesta este un prim pas spre afirmarea unor alte metode de a obține control și influență în detrimentul adversarului. Planul Marshall pentru o reconstrucție a lumii occidentale este un exemplu timpuriu al Smart power-ului, investițiile nord-americane de capital pentru a reconstrui țările afectate de cel de-al Doilea Război Mondial a avut un scop clar. În primul rând, oferirea cetățenilor unui cadru social economic prosper, acest fapt a avut ca și consecință creșterea nivelului de aprobare al regimului democratic în aceste state. În al doilea rând, a oferit Statelor Unite ale Americii aliați puternici, piloni ai democrației care au împiedicat propagarea unei mișcări comuniste globale. Deznodământul acestui conflict a demonstrat o tendință care va defini cadrul internațional în noul secol, superioritatea influenței Soft față de cea hard, atunci când ambele state sunt aproape de paritatea militară. În cazul de față, datorită arsenalului de focoare nucleare al celor două superputeri, dar, mai ales, al caracterului distructiv al acestora, nu a avut loc un război propriu-zis, ci confruntarea ideologică ce a avut loc (iar superioritatea valorilor promovate de nord-americani – democrație și libertate – a reprezentat factorul decisiv în această luptă) este un început pentru afirmarea Soft power-ului în cadrul relațiilor internaționale.

Importanța Soft power-ului și tendința sa ascendentă este documentată de către politologul Joseph Nye, care consideră această modalitate de propagare a puterii factorul ce va defini relațiile între state în noul secol. Conceptul este mai apoi abordat de către politologi din mai multe state, acestea încep să își analizeze propriile elemente soft și cum pot să le reliefeze în cadrul politicii externe, dar și interne (pentru a crește nivelul legitimității guvernanților în fața guvernanților) pentru a-și extinde influența. Unul dintre cei mai importanți critici ai soft power este Ferguson Niall, care consideră că acest concept este prea soft pentru a putea să influențeze actorii internaționali, nu reprezintă o latură a puterii, fiind doar „mănușa de catifea care acoperă pumnul de fier” (Ferguson, 2005). Produsele corporațiilor multinaționale americane nu sunt corelate cu un nivel mai mare de atractivitate față de statul nord-american, iar încercarea imperiului Britanic de a-și propaga elementele culturale în colonii a dus de cele mai multe ori la mișcări naționaliste. Puterea este ilustrată de monopolul unui stat asupra modalităților de proiectare a puterii, a unor descoperiri tehnologice (Ferguson, 2021). Totuși, dinamica resurselor informatice în cadrul societății actuale, dar și decalajele tot mai mici dintre puterea pe care pot să o exercite statele duce la o

nouă ordine mondială în care liderul mondial nu poate să acționeze unilateral. Putem observa doi factori care pot mobiliza masele populare, primul fiind cel religios (care a reprezentat o constantă în cadrul continentului european), iar cel de-al doilea fiind unul ideologic, ilustrat de către organizațiile neguvernamentale, a căror resurse concurează cu organizații internaționale. De asemenea, Noya argumentează că natura duală a resurselor este definită de modul cum sunt percepute acțiunile unui stat de către actori (intervenția militară cu motive umanitare reprezintă un element de atracție), iar conceptul de atractivitate are două dimensiuni, persuadarea actorilor în plan extern și proiectarea unei ideologii în plan intern care să fie poată să atragă actori din cadrul relațiilor internaționale. Astfel, modul în care este perceput un stat, legitimitatea acțiunilor sale și valorile ideologiei promovate sunt definitorii pentru soft power-ul acestuia (Noya, 2005). Această dimensiune este analizată amănunțit în definirea conceptului pentru politologii din China, care consideră că unitatea populației și coeziunea națională, alături de o identitate națională puternică sunt necesare pentru a putea transpune conceptul de soft power în afara granițelor (Wang and Lu, 2008, p. 430).

1.2. IMPACTUL

ASUPRA RELAȚIILOR INTERNAȚIONALE

În urma Războiului Rece Statele Unite ale Americii a ieșit învingătoare din lupta ideologică, politică externă cu un caracter lipsit de confruntări directe, care va continua în secolul următor. Astfel, un stat nu trebuie să intervină direct în cadrul unui alt stat pentru a obține ce dorește, influența asupra unei regiuni este dată de către puterea economică pe care un actor îl deține. Factorii care au decis soarta acestui conflict au fost de natură socială și economică. Criza economică a jucat un rol major în slăbirea blocului comunist, cursa tehnologică și a înarmărilor și-a lăsat amprenta asupra economiei statelor satelit ale U.R.S.S.-ului, iar lipsa unor reforme, care au venit prea târziu -în timpul administrației Gorbaciov, nu au avut impactul necesar, pentru a deschide piața socialistă în fața unei economii mondiale definite tot mai puternic de globalizare. De asemenea, eșecul alinierii populației din statele Europei de Est la ideologia socialistă și măsurile ostile luate față de împotrivirea acestora, înăbușirea revoluțiilor din Ungaria în 1956 și cea din Cehoslovacia în anul 1968 ilustrează această discrepanță între masele populare și Moscova, care era văzută drept o forță subjugatoare. La polul opus, avem

reacția autorităților americane la protestele cetățenilor (1964-1973) împotriva Războiului din Vietnam, care s-a încheiat doi ani mai târziu. De asemenea, alinierea forțată a statelor comuniste de pe continentul european la modelul comunist și la politicile externe ale Rusiei au ilustrat carențele regimului față de cel promovat de Washington. Astfel, discursul declarativ al socialiștilor care trebuia să ajute clasa muncitoare era doar unul superficial, regimul fiind unul impus prin teroare și lichidarea opozițiilor, adăugând sărăcia cu care se confruntau majoritatea cetățenilor și încălcarea libertății de exprimare a acestora (lipsa unui dialog cu critica regimului) a fost și mai inefectiv datorită faptului că a fost pus în opoziție cu regimurile democratice din Occident. De asemenea, în urma crizei teroriste din anul 2001, dar, mai ales, al răspunsului unilateral al statului nord-american sub administrația Bush a oferit un exemplu pentru realitatea actuală a relațiilor internaționale. Mai precis, orice acțiune luată doar de către un stat sau un grup restrâns de state (mai ales state susținătoare ale valorilor democratice) fără un dialog cu forumul internațional duce la o criză de legitimitate a acelor actori în fața lumii. Astfel, acest eveniment a dus la o scădere a influenței Washington-ului în anumite regiuni, cum este Asia, iar țările cele mai dezvoltate doresc să devină lideri regionali pentru a umple acest vid.

Putem spune că Soft power-ul reprezintă un câmp gravitațional prin care anumite state, cum sunt China sau Rusia încearcă să atragă alte state în sfera lor de influență pentru a nega influențele actorului hegemonic, în cazul de față, Statele Unite ale Americii și al valorilor promovate de acesta, precum economia de piață. De asemenea, introduc în plan intern măsuri cum este cenzura, pentru a combate pătrunderea unor elemente ale culturii occidentale, dar și îngrădirea opozițiilor, pentru a asigura o mai mare maleabilitate socială, mai susceptibilă la mesajele regimului aflat la conducere. Astfel, statele autoritare se comportă asemeni unui actor care are, pe de-o parte interes în propagarea ideologiei și a culturii sale pentru a-și atrage în aria de influență state aflate în curs de dezvoltare, iar, pe de altă parte, sunt luate măsuri în plan intern pentru a asigura susținerea regimului din partea cetățenilor.

1.3. STRATEGII DE VIITOR

În cadrul societății contemporane este evidentă o traiectorie ascendentă a importanței mediului digital atât în viața indivizilor, dar și în cadrul activităților

realizate de actori ai relațiilor internaționale. Această importanță este evidențiată de creșterea exponențială a populației care are acces la internet la nivel mondial, în anul 2000 circa 7% din populația globului avea acces la un dispozitiv prin care putea să acceseze mediul virtual, iar în 2017 vorbim de aproximativ 50%, având în vedere și creșterea populației acest procentaj este tot mai definitoriu pentru societatea contemporană (DWB, 2021). Acest mediu virtual este o unealtă care poate să definească evoluția viitoare a omenirii datorită capacității sale infinite de răspândire a informației. De asemenea, joacă un rol major în cadrul dezvoltării politicilor de Soft power, reprezentând unelte pentru a majora propagarea informației la o scară mondială. Schimbările aduse de dezvoltarea tehnologică din primele două decenii ale secolului al XXI-lea au transformat ireversibil interacțiunile dintre actori la scară mondială. Globalizarea a realizat eliminarea multor frontiere, iar circulația populației și a capitalului a dus la o interdependență economică între statele lumii. Criza economică din anii 2007-2008, dar și pandemia mondială Covid-19 ce a marcat societatea internațională în anul 2020 ilustrează această strânsă legătură între actorii internaționali. Datorită investițiilor masive în afara granițelor statului nord american, care doreau să reducă riscurile unei crize în cadrul statului (la care adăugăm investiții riscante și împrumuturile externe ale unor instituții) a avut efectul de a amplifica criza imobiliarelor din Statele Unite ale Americii, având astfel un caracter internațional, care a dat naștere unor cicluri de crize pe glob în opinia lui Krugman (Arestis and Singh, 2010, p. 235).

Astfel, economia unui stat nu mai poate să fie analizată comprehensiv analizând doar statul ca actor individual, ci ca actor participant în cadrul forumului mondial al căror interacțiuni sunt exprimate de dinamism datorită internetului, un medium care conferă oportunități multiple de interacționare a mai multor domenii, fie ele economice (crypto currency), sociale (rețele de socializare) sau politice (educație și programe culturale). Pentru a putea răspunde la probleme tot mai actuale, cum sunt combaterea terorismului, schimbări climatice și protejarea mediului și securitatea cibernetică este necesară o utilizare eficientă a resurselor specifice Hard și Soft power, legătură al cărui factor major este internetul și modul în care acesta este utilizat.

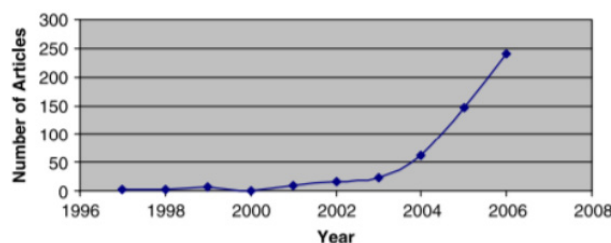
„Smart power înseamnă dezvoltarea unei strategii integrate, bazat pe resurse și o gamă de capabilități pentru a atinge obiectivele americane, utilizând atât Hard cât și Soft power” (Armitage and Nye, 2007, p. 7). Folosirea

inteligentă și eficientă atât a resurselor tradiționale ale puterii (armată și stimulente economice), dar și a celor non-palpabile cum sunt valori sau atractivitatea unei stat reprezintă răspunsul la probleme cu care se confruntă astăzi statele lumii. „O infrastructură globală pentru societatea informației, permițând servicii avansate prin interconectarea (fizic și virtual) a unor obiecte bazându-se pe informație existentă, interoperabilă aflată într-o evoluție constantă și pe tehnologii de comunicare” (ITU-T, 2012). Așadar, datorită eficienței și capacității sale de prelucrare a informației, orice individ are acces la o gamă largă de informații din diferite domenii, acest lucru influențând activ societatea în care trăiește.

În concluzie, utilizarea resurselor Hard și Soft, valorificând o infrastructură interconectată este o modalitate sustenabilă de a aborda eventualele obstacole care apar în fața obiectivelor statelor. De asemenea, globalizarea a conferit cadrul afirmării actorilor nestatali (corporații multinaționale, ONG-uri și a anumitor elite), a căror influență este tot mai evidentă asupra vieții cetățenilor, dar și asupra politicilor statelor.

CAP. II CHINA

2.1. APARIȚIA ȘI EVOLUȚIA SOFT POWER-ULUI CHINEZESC

Propagarea termenului, Sursa: Journal of Contemporary China (Wang and Lu, 2008, p. 426)

Putem observa în graficul de mai sus interesul mediului academic și cel al politicului pentru termenul introdus de către Joseph Nye pentru a desemna noua realitate a relațiilor internaționale, în care atractivitatea unui stat are un rol tot mai mare. Putem corela anul 2004, în care conceptul începe să fie mai analizat în cadrul lucrărilor academice cu finanțarea de către statul chinez a Institutelor Confucius, acestea fiind printre primele acțiuni concrete întreprinse de stat pentru a promova cultura Chinei pe glob. De asemenea, cartea politologului Nye, *Soft Power The means to success in world politics* are o importanță în propagarea mai largă a termenului deoarece acestea prezintă mai amănunțit conceptul în viziunea sa și oferă exemple relevante

pentru a ilustra importanța încorporării resurselor soft în cadrul politicii externe a statului nord-american. Astfel, interesul acordat de către statul chinez este în corcondanță cu caracterul tot mai important pe care îl va deține conceptul de soft power în cadrul discuției despre relațiile internaționale în secolul al XXI-lea.

Termenul de Soft power a fost abordat de mediul academic începând în finalul secolului al XXI-lea (Hunning, 1993) și este menționat în lucrări sub trei forme. „În China, este tradus ca *ruan shi li*, *ruan li liang*, sau *ruan quan li*” (Wang and Lu, 2008, p. 426). Acest concept a fost definit pornind de la valorile definitorii pentru cultura Beijingului: socialismul și confucianismul, cel din urmă recunoscând o foarte mare popularitate în cadrul societății contemporane asiatice. Mai exact, conceptul de Soft power este analizat mai amplu, acesta având implicații nu doar pentru interacțiunile dintre state și organizații, dar și pentru elementul social, interacțiunile dintre cetățeni fiind definite deseori de persuasiune. Astfel, Soft power-ul este conceput din perspectiva confucianistă ca fiind *calea regelui* (*wang dao*), în contrast cu calea celui care *intimidează*, *ba dao* (Wang and Lu, 2008, p. 427). Viziunea aceasta are un caracter mai larg decât definirea oferită de alte state, deoarece este un concept ce definește un obiectiv pe care guvernul chinez dorește să îl atingă atât în cadrul relațiilor sale cu actori internaționali, dar dorește și implementarea sa în societate pentru a ajunge la o bunăstare a cetățenilor. La nivel internațional, politica de *Going Out* (Wang, 2016) a statului comunist este, alături de principiul *Peaceful Rise of China*, care are ca scop discreditarea oricărui argument adus prin care creșterea influenței sale în cadrul relațiilor internaționale ar reprezenta un pericol pentru alte state. „Trebuie să subliniez că drumul Chinei nu este doar să aspire la creștere, ci să accede la pace, să nu recurgă la hegemonie” (Thornton, 2015, p. 15). Putem delimita două dimensiuni ale acestui concept în cadrul abordării practicate de către guvernul chinez. În primul rând, politica externă a statului comunist are ca scop lărgirea atractivității culturii sale, primele măsuri luate în acest sens datează încă din 2004, când au fost introduse Institutele Confucius, organizații non-profit, finanțate de guvernul chinez cu scopuri educaționale. „Pentru a instituționaliza răspândirea limbii și a culturii chineze, în 2004 China a început să realizeze Institute Confucius în alte state. Inițiat de către Ministerul Educației, Institutele Confucius sunt asociații cu parteneri locali cu scopul de a învăța cultura și limba

chineză în jurul lumii. Până la jumătatea anului 2007 au fost puse bazele a 155 de Institute și săli de clasă Confucius în 53 de state” (Wang and Lu, 2008, p. 439). În anul 2021, peste 500 de astfel de organizații sunt active la nivel global (CIUBB, 2021). O altă măsură care ilustrează acest obiectiv de lărgire a influenței la nivel internațional o reprezintă Forumul de Cooperare între Africa și China, fiind adoptat în anul 2000, reprezintă un mecanism al cărui obiective însumează „Consultare egală, adâncirea înțelegerii, creșterea consensului, consolidarea prieteniei și promovarea cooperării” (FOCAC, 2021). Termenul de Soft power are o dimensiune națională mult mai bine definită, acesta este recunoscută drept o „sursă importantă pentru coeziunea națională” (Jintao, 2007). Mai precis, susținerea politicilor realizate de către stat din partea cetățenilor este considerată un factor important în combaterea răspândirii criticilor provenite din exterior asupra unor măsuri luate de către stat. Pentru a ajunge la această unitate națională s-au luat mai multe măsuri, printre care cea mai criticată este realizarea *Marelui Zid de Foc al Chinei* (Wang, 2020). Acesta ilustrează controlul asupra internetului pe care îl are guvernul chinez pentru a combate informații care ar produce controverse în cadrul factorului social.

2.2. POLITICA EXTERNĂ

Pentru a evidenția tendința Beijingului de a a-și majora influența în spațiul internațional prin intermediul Soft power-ului vom analiza relația sa cu statele continentului african, prin intermediul Forumului China Africa (FOCAC, 2021). Această entitate are ca scop susținerea statelor africane cu scopul realizării unei dezvoltări economice sustenabile, se dorește construirea unei infrastructuri moderne pentru a susține acest demers. Principalele critici aduse statului asiatic sunt legate de intențiile sale pentru viitorul continentului, fiind chiar acuzată de practici neocoloniale din cauza datoriilor pe care aceste state aflate în curs de dezvoltare le au față de Beijing. Creșterea exponențială a statului chinez ca putere economică a evidențiat nevoile acestuia de resurse și de o deschidere către piețele externe. Dependența continentului african față de statul comunist este tot mai vizibilă, China a devenit cel mai important comercial pentru statele de pe continent (Smith, 2019). Beijingul a profitat de absența unui lider economic în regiune și de lipsa investitorilor în statele din Africa pentru a stimula dezvoltarea acestora

și a realiza un parteneriat economic avantajos pentru nevoile sale. De asemenea, implicarea militară directă în state precum Djibouti, în vederea construirii unei baze militare în anul 2013 a sporit numărul criticilor aduse din partea statelor occidentale (Cabestan, 2020). Practicile ostile ale firmelor sunt o altă problemă pentru statele africane datorită tensiunilor pe care le crează în cadrul societății civile (Kulantzick, 2009). În ciuda investițiilor masive din punct de vedere economic și cultural în și al efortului depus pe continentul african practicile Chinei nu sunt o soluție sustenabilă pentru continent deoarece au rămas limitate, în mare parte, la state exportatoare de materie primă și sunt dependente de importurile și puterea financiară a partenerului asiatic.

Nemulțumirea față de ordinea mondială actuală a impulsionat China să pună bazele, alături de puteri emergente (precum Rusia, India, Brazilia și Africa de Sud) cu atitudini asemănătoare, BRIC (Coning Mandrup and Odgaard, 2014, p. 1) în 2008, iar în anul 2011 transformându-se, cu aderarea Africii de Sud în BRICS. Această construcție are ca scop oferirea unei alternative la ordinea mondială actuală dominată de modelul occidentului în frunte cu Statele Unite ale Americii. Obiectivul său este să „construiască o lume armonioasă a păcii durabile și prosperitate comună” (BRICS, 2021). În anul 2014, în timpul celui de-al șaselea summit BRICS au fost semnate Acordul pentru Noua Bancă pentru Dezvoltare și Tratatul pentru Înființarea unei Rezerve Contingente BRICS (BRICS, 2021). Se dorește ca aceste două instituții să ofere o alternativă statelor în curs de dezvoltare la monopolul deținut de Instituțiile Bretton Woods, care sunt considerate instrumente de propagare al modelului capitalist prin măsurile impuse de acestea. De asemenea, domeniile tot mai inclusive abordate de acestea, dar și cooperarea lor, în ciuda diferendelor de interese regionale sau de altă natură, ilustrează nemulțumirile acestora față de situarea lor actuală pe scena mondială.

Influența economică a Chinei pe continentul Asiatic este de necontestat, iar acest lucru a fost cimentat de semnarea unui acord de liber schimb -RCEP- cu 14 state de pe continent (Disis and He, 2020). Omiterea Rusiei și a Indiei din acest acord comercial ilustrează poziția de lider regional din punct de vedere al statului membru BRICS. Această ascensiune economică și culturală a statului chinez este ilustrată de relația acesteia cu statele ASEAN, care nu confereau o importanță prea mare vecinului lor în secolul trecut,

explozia economiei a acesteia a impulsionate state membre precum Myanmar, Cambodgia și Laos, dar și state precum Thailanda (aliată tradițională a Occidentului) sau Vietnam (în ciuda războiului din 1979) să își regândească relațiile și importanța Beijingului pentru continent (Wibowo, 2009, p. 217). Astfel, putem să vorbim despre o coagulare a economiilor asiatice către China, ca lider economic al acestui continent, iar modelul de dezvoltare al acesteia este unul apreciat de către state care doresc să emuleze succesul realizat de partidul comunist chinez. De asemenea, absența nord-americană din acordul comercial semnalează o desincronizare între dorințele sale de afirmare pe continent și politicile sale și poate să reprezinte un avantaj pentru statul chinez. Consensul de la Beijing este utilizat pentru a propune modelul economic inedit al statului comunist prin care a reușit să se afirme într-o economie mondială capitalistă. Astfel, puterea economică a Chinei este principalul instrument, alături de cultură și politica sa de bună vecinătate, prin care acesta și-a afirmat o poziție tot mai importantă pe scena relațiilor internaționale.

2.3. PROVOCĂRI PENTRU VIITOR

Principalul obstacol în calea afirmării statului condus de către Partidul Comunist Chinez ca și putere Soft power este reprezentată de discrepanța dintre politica sa externă și practicile din mediul intern, care contestă caracterul democratic al acestuia. Principalele evenimente care au adus un val major de critici asupra modelului de guvernare sunt, pe de-o parte, încălcarea drepturilor omului sistematic pentru a reduce factorul opozant din cadrul societății, iar, pe de altă parte, delimitarea treptată a autonomiei regiunii administrative Hong Kong. Vom analiza evoluția atitudinii statului față de cele două probleme și vom arăta că acestea reprezintă un punct vulnerabil în cadrul politicii Soft power prin care se definește statul comunist. Consensul de la Beijing, a fost inițial utilizat pentru a adresa reforma economică de deschidere a pieței în cadrul unui regim autoritar, este utilizată, începând cu anul 2004, pentru a descrie un model particular de dezvoltare care se îndepărtează de Consensul de la Washington (Yao, 2011), modelul economic promovat de Statele Unite ale Americii. Dată fiind natura regimului, mobilizarea resurselor și a populației este una mult mai rapidă în statul chinez, datorită influenței mai reduse a grupurilor de interes. Conceptul de soft power este abordat dintr-o perspectivă comportamentală, discursul de pe

continentul asiatic vede calitatea soft a unei politici ca nefiind dată de natura resursele utilizate (ideologia poate să fie utilizată pentru coerciție, iar capacitățile militare ale unui stat pot să atragă simpatie), ci de modalitatea în care este utilizată puterea. Astfel, vorbim despre utilizarea soft a puterii pentru a crește atractivitatea unui actor, fie el statal sau nestatal (Li, 2009, pp. 7-8). Participarea în cadrul organizațiilor internaționale și întreprinderea unor politici de dezvoltare și consolidare al statelor mai slab dezvoltate conferă un avantaj valoros statelor din cadrul relațiilor internaționale actuale. Principalele avantaje pe care Beijingul le consideră ca fiind capabile de combatere soft power-ul nord-american sunt cultura (valori precum armonia fără a suprima diferențele, pacea, coexistența pașnică), istorie sa îndelungată și neîntreruptă, dar și modelul economic oferit. Este recunoscută superioritatea Statelor Unite ale Americii în cadrul mass-media, acesta fiind principalul motiv pentru răspândirea modelului capitalist la nivel mondial. Acest concept ilustrează statutul internațional și influența pe care un stat o posedă. Scopurile soft power evidențiază atât rolul de propaga cultura Chinei la nivel mondial, dar și cel de a crește coeziunea națională pentru a menține stabilitatea internă și a combate pătrunderea ideologiei occidentale. Limitările guvernului chinez sunt date către lipsa reformelor pentru a moderniza instituțiile statului, dar care se ciocnește deseori de natura autoritară a regimului, o liberalizare mai profundă al acestuia i-ar conferi instrumentele necesare pentru a concura cu marile puteri democratice (Li, 2009, pp. 25-35). Este evident faptul că aceste concept, în viziunea partidului comunist, are o arie mai mare de acțiune față de definiția inițială oferită de Joseph Nye, însă o mai mare afirmare a soft power-ului este condiționată de o mai mare deschidere a regimului. Acest deficit este compensat de încălcări ale drepturilor omului și de cenzură pentru a asigura coeziunea națională, iar puterea este utilizată în mod soft, de cele mai multe ori, în afara granițelor.

În data de 4 decembrie 2013 Consiliul Drepturilor Omului din cadrul O.N.U. au oferit concluzii și 252 de recomandări pentru a îmbunătății respectarea drepturilor omului în urma celui de-al doilea Review Universal Periodic al Republicii Populare Chineze (ISHR, 2016). În ciuda acestor evenimente, statul comunist a început o transformare majoră a sistemului său legislativ pentru a îngădi drepturi și libertățile activiștilor care militau pentru respectarea drepturilor omului, dar și a avocaților care promovau aceste

valori „anul 2015 va rămâne în istorie ca anul în care autoritățile chineze au lansat un atac fără precedent asupra avocaților drepturilor omului din China” (CHRD, 2016). Se poate observa cum statul chinez a întreprins o campanie puternică care dorea să reducă din vocalitatea opozanților săi utilizând metode nedemocratice. „În data de 25 februarie, o declarație, cel probabil venită în urma unei constrângeri, a lui Zhang Kai, avocatul din Beijing care a apărut congregații Creștine care se confruntau cu eliminarea crucilor și demolarea bisericilor, a fost publicată la o zi după ce acesta a terminat de servit cele șase luni de supraveghere a locuinței sale. El a recunoscut mai multe crime, inclusiv disturbarea ordinea socială și punerea în pericol a securității naționale. De asemenea, a menționat că a lucrat cu grupuri străine pentru a crea probleme pe tema religiei” (ISHR, 2016). Astfel, putem observa practicile de defăimare utilizate de către guvernul chinez pentru a reduce semnificativ credibilitatea opozanților săi. Aceste acțiuni sunt contrare rolului pe care statul comunist îl are, de stat membru al Organizației Națiunilor Unite și, mai ales, din poziția de membru al Consiliului Drepturilor Omului. Aceste evenimente indică clar o tendință autoritară de a cenzura anumiți actori care sunt considerați obstacole în calea unității sociale pe care guvernul dorește să o practice, fără ca anumiți indivizi sau instituții care să le poată opune rezistență. De asemenea, rolul tot mai mare al internetului în cenzura practică de Beijing este evidențiat de *marele zid de foc al Chinei*, prin care aceștia se asigură că elementele sau discursul democratic este cât mai rarefiat. În anul 2013 au avut loc mai multe reglementări privind răspunderea în fața legii pentru postările făcute în mediul online: „autorii postărilor online care au răspândit zvonuri sau minciuni, și au fost vizionate de mai mult de 5000 de indivizi sau împărtășite de mai mult de 500 de ori, pot să fie acuzați de defăimare și pedepsiți cu trei ani în închisoare (Economy, 2018).

Un alt element negativ este reprezentat de modul în care statul comunist tratează minoritățile etnice, în special cazul uigurilor și modul în care aceștia sunt persecutați sistematic și supuși unor tratamente inumane, spre exemplu: lagăre de muncă forțată (Hill, Campanale and Gunter, 2021). Aceste acțiuni au fost declarate de Statele Unite ale Americii, Canada și Olanda ca fiind un genocid al populației turcice (Briscoe, 2021). Această persecuție a unui grup minoritar reprezintă o clară încălcare a normelor discursive promovate pe plan extern de politica statului chinez.

În al doilea rând, Partidul Comunist din China a introdus, începând mai vizibil cu anul 2014 o practică prin care candidații electorali din regiunea autonomă Hong Kong trebuiau să primească un acord din partea partidului pentru a putea participa la alegeri, pentru a nu pune în pericol suveranitatea statului și interesele sale. „Pe data de 13 august 2014, Congresul Național Popular al Comitetului Permanent (‘NPCSC’) a exclus alegerile democratice” (Cheung, 2015, p. 468). Această acțiune este contrară angajamentului din anul 2007 prin care alegerile din 2017 ale Directorului executiv al regiunii vor avea loc fără vreo intervenție externă (Cheung, 2015, p. 471). Declarațiile din partea unor state ca Marea Britanie și Statele Unite ale Americii au fost primite cu ostilitate datorită naturii lor critice. Aceste intervenții au dus la o lipsă de legitimitate a Beijing-ului în cadrul regiunii, dar și la nivel mondial, iar conceptul de *o țară, două sisteme* promovat de statul comunist a început să își piardă din credibilitate. Datorită nivelului ridicat de autonomie deținut de Hong Kong, dar și al unei rezistențe considerabile față de eforturile Chinei de a schimba opinia publică față de partidul comunist, tensiunile dintre cele două au crescut și au culminat cu protestele din 2019 împotriva modificarea legislației pentru a permite extrădarea către statul chinez (Reuters, 2020). Derularea acestor evenimente a ilustrat practicile autoritar ale regimului care dorea subordonarea regiunii. Un an mai târziu, pe data de 30 iunie Beijingul anunță introducerea legea securității naționale, care oferă capacitatea Chinei de a condamna pe viață orice individ care întreprinde acțiuni de subversiune, secesiune, terorism sau colaborează cu forțe străine, pentru a produce tensiuni sociale și pentru a destabiliza situația internă a statului (Reuters, 2021).

CAP. III RUSIA

3.1. APARIȚIA ȘI EVOLUȚIA CONCEPTULUI SOFT POWER-ULUI RUS

Pentru a putea aborda mai cuprinzător Soft Power-ul Federației Ruse, dar și importanța acestui concept în cadrul relațiilor internaționale din secolul al XXI-lea este necesar să analizăm conflictul care a schimbat modul în care se poartă un război, utilizând alternative la confruntarea directă care era până atunci modul de facto de rezolvare al acestora. În urma dezvoltării majore a tehnologiei armelor, care a culminat cu încheierea celui De-al Doilea Război Mondial în anul 1945, realitatea cu care s-au confruntat cele două superputeri

era una care le-a obligat să evite o confruntare directă datorită capacităților de distrugere în masă pe care acestea le aveau la dispoziție. Astfel, Războiul Rece nu a fost o confruntare armată directă între blocul comunist condus de U.R.S.S. și, în tabăra opusă, Statele Unite ale Americii și aliații săi, ci un război ideologic (modelul comunist pe de-o parte și cel occidental, capitalist, pe de altă parte), tehnologic, fiind evidențiat atât de cursa înarmărilor, dar și de cursa spațială dintre cei doi opozanți, dar și unul economic (economia de piață promovată de Washington și economie controlată de către Moscova).

Confruntările indirecte dintre cele două superputeri s-au rezumat la sprijinirea anumitor mișcări din alte state pentru a implementa unul din cele două sisteme, cum a fost cazul Chinei, în Cuba, dar și în peninsula Coreea. Acest conflict este unul reprezentativ pentru conceptul de soft power datorită naturii sale ideologice, care ilustrează o tranziție către utilizarea resurselor de natură soft pentru a convinge lumea de superioritatea unui model în fața celuilalt. Caracterul internațional al comunismului în etapa sa inițială i se adresa unei clase muncitoare, indiferent de diferențele culturale sau religioase dintre indivizi. De asemenea, accentul era focalizat pe colectiv, pe o comunitate în care majoritatea să nu fie exploatată de către un grup minoritar. Modelul capitalist promova însă individualismul, afirmarea acestuia prin intermediul unor drepturi garantate de stat. A existat o aprinsă propagandă între cei doi poli de putere pentru a ilustra neajunsurile celuilalt, iar izolarea cetățenilor din statele comuniste față de lumea occidentală a fost realizată prin cortina de fier, fiind completată de o cenzură puternică pentru a nu prezenta situația diferită care era în Vest și pentru a ascunde neajunsurile sau eșecurile regimului (amintim aici mușamalizarea inițială a accidentului nuclear de la Cernobîl din 1986). Factorul decident pentru victoria statului nord-american este rezumat în lucrarea lui Joseph Nye: „Obiectivul nu este câți inamici pot să înfrâng. Obiectivul este câți aliați pot să îmi aduc de partea mea.” a declarat fostul purtător de cuvânt al Camerei Reprezentanților Newt Gingrich când a observat efectele politicii administrației Bush din Irak (Nye, 2004, p. IX). Astfel, sistemul de aliați pe care Statele Unite ale Americii a reușit să îl realizeze prin investiții majore în reconstruirea statelor occidentale afectate de război prin planul Marshall a reprezentat o rețea care nu a dus doar la dezvoltare economică (interdependența economică va defini acest sector în secolul următor), dar au reprezentat și poli de putere ai

democrației Occidentale pe scena internațională. Acest fapt în sine sa a atras foarte mulți simpatizanți de partea Washingtonului deoarece a contribuit semnificativ la dezvoltarea sustenabilă a statelor europene, continentul european fiind cel mai afectat în urma războiului. Astfel, în ciuda beneficiilor imediate conferite de o economie închisă, blocul comunist nu a reușit să construiască un nivel ridicat de susținere din partea populației al statelor în care comunismul a fost instaurat cu forța din Europa. A fost măcinat de către nemulțumirile populațiilor din statele satelit ale regimului, dar și de nemulțumirile interne ale cetățenilor care au observat natura totalitară a unui regim care promitea bunăstarea muncitorilor, dar care nu a reușit să pună în practică aceste promisiuni, liderii fiind mai preocupați de păstrarea poziției de putere de cât sărăcia cu care se confrunta majoritatea populației. Astfel, carențele economice și sociale a dus la destrămarea blocului comunist începând cu anul 1989.

După cum precizează și politologul nord-american în una din lucrările sale, atât datorită resurselor enorme deținute de către U.R.S.S., dar și având în vedere natura duală (două superputeri) a ordinii mondiale din ce-a de-a doua jumătate a secolului al XIX-lea, unul din elementele majore ale acestui conflict a fost reprezentat de factorul ideologic, de capacitatea unui regim de a-și majora atractivitatea față de celelalte state. „În perioada Războiului Rece, principalul competitor al Statului American în domeniul resurselor soft power a fost Uniunea Sovietică, care a întreprins o campanie cuprinzătoare pentru a convinge restul lumii de atractivitatea regimului comunist” (Nye, 2004, p. 73). În ciuda eforturilor majore depuse de statul comunist pentru a submina influența nord-americană în afara granițelor celor din urmă, acestea nu au avut efectul dorit. Asemeni modelului de economie controlată de stat, modelul pentru a promova Soft power-ul condus de stat al blocului comunist a eșuat din aceleași cauze, controlul exercitat de stat asupra modelării opiniei publice nu a avut succes datorită disparității dintre realitatea factuală și cea declarativă (nivel de trai scăzut și nerespectarea drepturilor omului de către un regim totalitar, chiar dictatorial). Astfel, contradicția dintre promovarea comunismului ca un regim al muncitorilor, însă mijloacele de constrângere și intimidare au trădat adevărata natură a regimului totalitar, iar populația din acest regim au resimțit, în primul rând, acest fapt, nemulțumirea socială fiind o consecință rațională a acestor practici dure.

Dinamica actuală a relațiilor internaționale oferă o nouă perspectivă asupra puterii: „La baza noțiunii

conform căreia puterea se degradează este dubla idee că a devenit mult mai dificil chiar și pentru puterile mari, cunoscute să producă rezultatele dorite, și că a devenit mai ușor pentru cele slabe să reziste în fața lor. De asemenea, se argumentează că puterea a devenit mai ușor de pierdut. Aceasta furnizează direcții interesante de investigație” (Rostoks and Spruds, 2015, p. 26). Această interpretare a relațiilor internaționale oferă o nouă oportunitate pentru statele cum sunt Rusia sau China, sau alte puteri emergente de a schimba ordinea mondială actuală. Dacă puterea este mai ușor de pierdut, atât datorită influenței mai slabe al marilor puteri (care nu mai pot să intervină direct, fără aprobarea din partea forumului mondial), dar și datorită capacităților unor state mici de a se opune voinței acestora (datorită egalității între state la nivel internațional), atunci acest cadru forțează anumiți actori cheie să ia decizii numai posterior unei înțelegeri cu statele din acea regiune. Putem explica astfel rolul tot mai vizibil al organizațiilor internaționale și al acordurilor multilaterale în cadrul relațiilor între state, dar și opoziția tot mai puternică la politicile unilaterale luate de către state fără să fie consultate statele mai mici. Mai precis, state cum sunt Statele Unite ale Americii au nevoie să obțină votul unor state opozante care pot să profite de statutul lor în cadrul organizațiilor internaționale pentru a împiedica ajungerea la soluția propusă de nord-americani sau, cel puțin să îngreuneze acest proces. De asemenea, statele democratice sunt mai vulnerabile criticilor aduse datorită regimului lor de guvernare care are valori clar definite, iar statele autoritare au o mai mare arie de acțiune datorită poziționării lor în opoziție. Pentru a înțelege esența Soft Power-ului rus este necesar o abordare a termenului central al acestui concept, cel „de lume rusă” și cum sunt definite resursele Soft ale Federației Ruse prin intermediul său. Conceptul de *Russkiy Mir* este cel mai bine explicat de către fundația care îi poartă numele și care a fost realizată în anul 2007 prin decretul președintelui Vladimir Putin, iar șapte ani mai târziu, 80 de astfel de centre au fost realizate de această fundație.

„Mir înseamnă Comunitate. Pace. Lume - Cele trei conotații ale acest mic, dar elocvent cuvânt inspiră și definește misiunea Russkiy Mir - să promoveze înțelegerea și pacea în lume prin a susține, a îmbunătăți și prin a încuraja aprecierea limbii, a moștenirii și culturii ruse” (Russkiymir, 2021). De asemenea, în anul 2008 este înființată Rossotrudnichestvo (RS, 2021), o Agenție Federală pentru Bunăstarea și

Afacerile Statelor Independente, Compatrioți trăind în Străinătate și Cooperare Internațională în Scopuri Umanitare care are scopul de a promova imaginea Federației Ruse în afara granițelor sale. După cum putem observa, elementul definitoriu pentru soft power-ul deținut de Moscova este definit de specificul său național bogat, fie că vorbim de o importanță majoră în cadrul parcursului istoric al continentului european (contribuția sa în cadrul celor Două Războaie Mondiale), sau din perspectiva unei culturi foarte bogate care împletește arta și competițiile sportive, la care este adăugat elementul lingvistic care definește identitatea unei națiuni.

3.2. POLITICA EXTERNĂ A FEDERAȚIEI RUSE

Vom analiza principalele acțiuni pe care statul rus le-a luat în urma introducerii și abordării sale specifice a noțiunii Soft în cadrul politicilor sale pentru a crește atractivitatea sa ca stat în fața statelor învecinate din cadrul Europei de Est. Pentru a înțelege mai bine politica Rusiei este necesar să analizăm discursul președintelui său, Vladimir Putin, dată fiind natura regimului de guvernare (centralizare puternică) și să tragem anumite concluzii în urma studierii discursului său atunci când acesta abordează locul Rusiei în lumea actuală.

„Rusia are o moștenire culturală mare, recunoscută atât în Vest cât și în Est. Însă nu am făcut încă o investiție serioasă în cultura noastră și promovarea sa în jurul lumii. Creșterea exponențială în interesul global pentru idei și cultură, pornită de fuziunea dintre societăți și economii în cadrul unei conexiuni informaționale la scară mondială, oferă noi oportunități pentru Rusia, având în vedere talentul său dovedit pentru a-și realiza obiectivele culturale.” (Rusemb, 2021).

Discursul său începe prin a recunoaște limitările demonstrate precedent în a promova o imagine avantajoasă pentru stat în afara granițelor. Exportul educației și al culturii este văzut ca un răspuns la carențele ideologice actuale. De asemenea, Rusia este deseori acuzată că nu deține resursele soft necesare pentru a-și promova interesele și recurge la tocmai ce menționa președintele rus că nu este o metodă benefică, utilizarea armelor și impunerea unor regimuri politice. Spre deosebire de soft power-ul specific Chinei, care se bazează mai mult pe realizări sale recente economice, dar, mai ales, valori ale socialismului și ale confucianismului, soft power-ul

promovat de Federația Rusă este unul care se axează pe evidențierea moștenirii sale istorice bogate (mai mult decât în cazul statului comunist) și a unei culturi conturate de tradiție, cum sunt religia sau familia. În timpul Războiului Rece factorul religios a fost unul important pentru politica externă a Statelor Unite ale Americii, mai ales prin faptul că promova o toleranță religioasă care era persecutată în blocul comunist. În prezent, Rusia a acceptat importanța religiosului (care a jucat un rol pentru statul rus în secolul al XIX-lea) în politica sa externă, fiind o metodă prin care a atras conservatori de partea sa. Viziunea sa asupra societății este una în care sunt prezente elemente conservatoare, care se află în concordanță cu credința unei mari majorități a cetățenilor din Europa de Est. Pentru populația din aceste state religia, predominantă fiind cea creștin ortodoxă, este considerată ca un element cheie al identității naționale (PRC, 2018). Un an mai târziu, acest concept este introdus oficial în cadrul politicii externe al statului rus.

Acțiunile cele mai importante luate de Federația Rusă în politica sa externă pentru a-și îmbunătăți atractivitatea sunt definite de relațiile sale economice cu actorii cei mai importanți din vecinătatea sa, aceasta reprezentând cel mai mare partener din domeniul energetic cu Uniunea Europeană (Eurostat, 2021). În cazul Chinei (JDI, 2019) se poate observa un nou parteneriat realizat între aceste două state în încercarea de a conferi o poziție mai puternică pentru Moscova în discuțiile cu statele Occidentale, prin îndepărtarea sa de dependența exporturilor către acestea, dar și datorită sancțiunilor economice care i-au fost impuse în urma anexării peninsulei Crimeea. Acest parteneriat este prezent și în cadrul Consiliului de Securitate al Organizației Națiunilor Unite, statul comunist urmând de cele mai multe ori tendințele de veto ale Rusiei.

„Utilizarea veto-ului de către Rusia și China a crescut considerabil începând cu anul 2011, conflictul din Siria fiind tema principală a dezacordurilor. Din 2011, Federația Rusă și-a exercitat acest drept de 19 ori, 14 fiind pe tema conflictului din Siria. Opt din cele nouă ocazii când China și-a exprimat veto-ul din această perioadă au fost față de situația din Siria și unul în cazul Venezuelei” (SC, 2020).

După cum putem observa, aceste acțiuni sunt deseori corelate cu noua ordine mondială promovată de cele două state membre BRICS, care doresc diminuarea influenței nord-americane pe glob deoarece

tendențele sale sunt deseori hegemonice. În ciuda unui potențial important în continentul asiatic, Rusia nu a reușit să fructifice acest fapt datorită construcției de pe continentul european, dar și a prezenței mai multor state care au pretenții de lideri regionali în Asia (Japonia, China, India), care a impulsionat-o să își axeze resursele în regiunea estică a continentului. Putem să vorbim despre un caracter mai regional al soft power-ului rus în comparație cu cel al Chinei. Pentru a realiza o analiză mai cuprinzătoare este necesară menționarea celor două elemente care se află la baza lumii rusești, mesianismul geopolitic, alături de religia creștin-ortodoxă. Mesianismul rusesc poate să fie privit din două perspective: mesianism național care se axează pe dominația altor persoane și mesianism universal, care definește populația rusă drept un model pentru alte state (Duncan, 2000, pp. 2-3). Moscova a utilizat protecționismul religios în secolul al XIX-lea pentru a justifica intervențiile sale în Europa de Est. Aceste noțiuni sunt importante pentru ideologia Rusiei după prăbușirea U.R.S.S.-ului. Federația Rusă a instrumentalizat contribuțiile sale importante la înfrângerea nazismului pentru a se prezenta drept un salvator al civilizației europene. Religia este folosită pentru a propaga un stil de viață opus celui occidental, care se bazează pe tradiție și pe refuzul compromisului în legătură cu practicile bisericesti. Vladimir Putin a crescut interacțiunea dintre stat și Biserică, acesta a reușit să își atragă de partea sa sprijinul clericilor din poziții cheie prin oferirea mai multor fonduri pentru ridicarea, dar și administrarea Bisericilor. Contribuțiile statului au fost evidențiate și de către patriarhul Bisericii care a caracterizat regimul lui Putin în 2012 ca „un miracol trimis de Dumnezeu” (Henne, 2019). Această relație nu a fost una lipsită de tensiuni, patriarhul Kiril a criticat intervenția statului în funcționarea Bisericii de-a lungul istoriei și nu a dorit condamne acțiunile autorităților ucrainene datorită numeroaselor biserici administrate de către Biserica Ortodoxă Rusă. Este evidentă intenția președintelui Vladimir Putin de a utiliza religia drept un instrument al propagandei, dar și drept deținătoare a valorilor tradiționale specifice culturii rusești (Pertsev, 2017). În ciuda acestor tensiuni, legătura dintre stat și Biserică este evidențiată de separarea Bisericii Ortodoxe Ruse față de Patriarhia Ecumenică de la Constantinopol, datorită refuzului de a recunoaște independența Bisericii Ucrainene față de cea a Kremlinului, ce reprezintă un avantaj pentru regimul oligarhic, o Biserică izolată este mai ușor de influențat (BBC, 2018).

Resursele utilizate de către Federația Rusă au fost deseori folosite nu pentru a propaga o imagine pozitivă a statului rus în cadrul statelor sale învecinate din Estul Europei, ci pentru a îngreuna traseul acestora către Uniunea Europeană prin îngreunarea concentrării energiilor acestor state spre realizarea acestei tranziții (Dimitrova, Frear, Mazepus et al., 2017, p. 10). Astfel, populația care migrează pentru a obține un loc de muncă mai bun nu au de cele mai multe ori de ales decât să se orienteze în cadrul regiunii, Rusia reușind să folosească statutul său de putere economică pentru a atrage astfel populațiile vorbitoare de limba rusă din vecinătatea sa. „Mai bine de 2/3 din totalul migranților lucrează sau au lucrat în Rusia (69,2%). Statele Uniunii Europene sunt preferate de 1 din 5 migranți (22,2%), majoritatea cărora (63,7%) au ales Italia ca țară de destinație” (BNS, 2013, p. 6).

De asemenea, conform teoriei eurasianismului, Rusia este îndreptățită să dețină o poziție la masa discuțiilor în continentul Asiatic datorită întinderii sale în Estul continentului. Au utilizat Eurasianismul cu un mijloc pentru a-și atinge obiectivele, dar și beneficii profitând de poziționare sa geopolitică unică pentru a-și justifica aspirațiile de lider regional. (Rangsimaporn, 2009, p. 58). Putin este un critic vocal al politicilor unilaterale pe care le-a luat Statele Unite ale Americii prin invadarea, fără aprobarea Consiliului de Securitate, în 2003 a Irak-ului, dar și deschiderea anumitor baze militare pe teritoriul statelor aparținente ale fostului Pact al Varșoviei, în ciuda declarării contrar acestei acțiuni în urma încheierii Războiului Rece (Goldman, 2008, pp. 208-209).

3.3. PROVOCĂRI PENTRU VIITOR

Principalele obstacole pentru afirmarea Rusiei ca putere Soft sunt legate de practicile regimului oligarhic aflat la conducerea statului. De asemenea, atitudinea opresivă luată de către stat asupra opozițiilor regimului, dar și anumite practici nedemocratice cum este longevitatea liderului său (HRW, 2020). De asemenea, Vladimir Putin este o personalitate reprezentativă pentru Federația Rusă în secolul al XXI-lea, iar dependența funcționării statului de acesta este un alt obstacol în dezvoltarea sustenabilă a sa după ce acesta va părăsi scena politică. Anexarea peninsulei Crimeea a fost un eveniment cu un impact major asupra statului rus, spre deosebire de politica externă a statului chinez, care a fost definită de conceptul de *Ascensiune în mod pașnic*, valorile principale ale culturii sale nu au fost văzute de către regim ca un impediment în calea afirmării sale în

Marea Neagră. De asemenea, prezentarea sa ca un act de autodeterminare ar populației autohtone a avut un efect benefic pentru Vladimir Putin (Welle, 2019). De asemenea, anumite site-uri finanțate de stat cum sunt Russia Today sau Sputnik au profitat de dificultățile Uniunii Europene de a reacționa pentru a împiedica anexarea ca un exemplu al slăbiciunii acestei construcții, iar condamnarea de către Occident a „reuniunii cu Rusia” a Crimeei este propagandă nefondată (Wight, 2018). Aceste mijloace sunt utilizate pentru a aborda mai agresiv noțiunea de soft power în cadrul relațiilor sale cu statele democratice, această dimensiune fiind numită Sharp power: „Ce am înțeles până acum ca o soft power autoritară este mai bine caracterizată drept sharp power care străpunge, penetrează și perforează mediul politic și informațional în statele țintă” (IFDS, 2017). Putem distinge o dublă realitate a soft power-ului într-un stat precum este Federația Rusă. Observăm o încercare de a coopta state prin atractivitatea culturală, ideologică, dar și rolul lor în creionarea istoriei prin care se definesc aceste state. A doua realitate, cea autoritară, este determinată de propaganda și de subminarea proceselor sau a instituțiilor democratice printr-o putere sharp, care străpunge mediul politic al acestor state, dată fiind natura deschisă a acestor regimuri. Avantajul acestor practici este definit nu de încercarea de a spori atractivitatea statului autoritar într-un stat democratic, ci de „a profita de deschiderea spațiului informațional deschis al democrațiilor, eforturile pentru a detecta sharp power-ul statelor autoritate sunt, de obicei, dificile, rezultând într-un avantaj concretizat printr-un interval de timp care este necesar instrumentelor democratice să realizeze existența problemei” (IFDS, 2017, p. 13).

Astfel, soft power-ul Rusiei este utilizat pentru a îndreptății influența sa asupra statelor din Europa de Est, pentru a perpetua dependența acestora față de Moscova utilizând valori care definesc această regiune, amintim aici rolul mesianismului rusesc care prezintă statul rus drept un salvator al civilizației europene datorită contribuției sale semnificative în combaterea fascismului și a nazismului, dar și sacrificiile majore pe care populația rusă le-a suferit în urma războiului. De asemenea, religia este utilizată pentru a ilustra valorile culturii și stilul de viață al Rusiei, prezentat în opoziție cu degradarea morală din Occident. Poate cel mai important factor este însă afinitatea lingvistică cu populația din statele învecinate. Similitudinile dintre aceste state, dată fiind istoria lor comună care este evidențiată prin elementele prin care o populație se

identifică cu un stat, dar și dependența energetică a continentului european îi oferă Rusiei instrumentele necesare pentru a-și propaga soft power-ul cu scopul de a-și menține influența în această regiune. Putem concluziona că Federația Rusă, asemănător Chinei a preluat conceptul definit de Joseph Nye însă l-a adaptat conform nevoilor sale pentru a-și înainta agenda în cadrul statelor mai mici, iar în cazul competitorilor regionali a abordat o poziționare mai agresivă, mai sharp datorită faptului că ar fi fost mai dificil să concureze cu aceste regimuri în cadrul lor dacă ar fi ales aceleași metode. Au profitat de natura deschisă a regimurilor democratice și de libertatea de circulație a informației (în plan intern aceste state autoritare au introdus măsuri restrictive pentru a combate răspândirea valorilor democratice și orice formă de critică a regimului) pentru a interfera în procesele democratice (cum au fost alegerile din Statele Unite ale Americii din 2016) și pentru a crește tensiunile dintre cetățeni și mediul politic.

ANALIZA COMPARATIVĂ

După trei decenii de la apariția sa, conceptul de soft power este unul dintre cele mai dezbătute subiecte în cadrul relațiilor internaționale. În ciuda unor elemente recunoscute de către majoritatea statelor (importanța sa tot mai mare ca alternativă la oferirea de recompense sau la utilizarea forței armate pentru a ajunge la un obiectiv), există încă critici aduse conceptului pentru incapacitatea acestuia de a opune rezistență în fața unor resurse hard, cum este forța militară. Putem observa că cele două state autoritare (China și Rusia) doresc să se îndepărteze de definiția oferită de către nord-americani, încercând să îl traducă și să îl definească pornind de la specificul lor cultural și ideologic. În cadrul Federației Ruse se vorbește despre *Russkiy mir*, iar în China vorbim de *ruan shi li*. Ambele state au considerat cultura ca prim element important al soft power-ului deținut, iar pentru a promova valorile lor au realizat anumite institute cu acest scop, cum sunt Institutele Confucius sau Fundația Russkiy Mir. De asemenea, acțiunile întreprinse de către aceste state sunt în mare parte asemănătoare, propaganda practică de acestea având scopul de a contracara soft power-ul Statelor Unite ale Americii în plan intern și în cadrul statelor învecinate acestora. Aderarea acestor state la construcția BRICS evidențiază dorința acestora de a coopera cu alte state emergente, în ciuda diferendelor cu acestea pentru a provoca ordinea mondială actuală. Astfel „dintr-un joc fără sumă nulă, soft power a

devenit un joc cu sumă nulă care are câștigători și învinși” (Van Herpen, 2016, p. 18). Această viziune a fost introdusă de Rusia în urma *revoluțiilor colorate* care au reușit să surprindă statul rus dintre 2003-2004 este împărtășită și de China, care consideră interacțiunile ale culturii sale cu cea nord-americană asemeni unei competiții. Valorile și ideologia pe care acestea le promovează sunt foarte diferite, chiar dacă ambele au recurs la religia (creștin-ortodoxă și confucianism) pentru a prelua valori ale religiosului. Federația Rusă prezintă un model cultural mai conservator, opus celui occidental, în care valori ca religia joacă un rol major în viața cetățenilor, spre deosebire de statele mai laice din Vest. China utilizează modelul său economic de succes pentru a atrage state în curs de dezvoltare în sfera sa de influență, cum este cazul continentului african. Un alt element care le desparte pe cele două este aria de acțiune al atractivității acestora, Rusia fiind de cele mai multe ori redusă la a se axa pe regiunea din Estul Europei, în schimb, statul chinez este mult mai prezent pe continentul african și în cadrul europei Occidentale. Metodele dure întreprinse pentru a diminua opoziția societății în fața regimului este o altă asemănare, ambele încălcând drepturile omului în proces. Spre deosebire de Rusia, China are o politică externă mult mai pasivă din punct de vedere al acțiunilor militare, fapt care este în concordanță cu discursul său declarativ de respectare al granițelor dintre state. Pe de altă parte, anexarea peninsulei Crimeea de către Rusia a fost prezentată în mediul rus drept o slăbiciune a Uniunii Europene de a acționa pe continentul european drept lider regional. De asemenea, contextul mondial este caracterizat de către o dinamică mai accentuată și imprevizibilă. „Ascensiunea Chinei, utilizarea sharp power-ului de către statele autoritare și ridicarea liderilor puternici în Statele Unite ale Americii și în alte părți, care urmăresc agende restrânse și naționaliste, toate acestea reprezintă provocări pentru continuitatea relevanței soft power-ului” (Edney Rosen and Zhu, 2020, p. 17). Astfel, putem observa cum politicile agresive promovate de către cele două state autoritare, dar și o creșterea în popularitate a naționalismului și a populismului au dus la diminuarea influenței soft power-ului american, iar părăsirea acesteia a unor tratate și a unor organizații internaționale lasă un gol de putere de care China și Rusia profită.

CONCLUZII

În introducerea lucrării am definit principalii termeni utilizați și am afirmat ipoteza centrală prin care conceptul de soft power a devenit o resursă tot

mai importantă în cadrul relațiilor internaționale în secolul al XXI-lea. Am structurat lucrarea pe trei capitole, urmate de concluziile la care am ajuns în urma realizării a unui studiu de caz în care am analizat interacțiunile dintre acest concept și două state autoritare: China și Federația Rusă. În primul capitol al realizat un scurt istoric și o definiție a conceptului central de soft power, am urmărit creșterea în popularitatea a termenului, dar și evoluția acestuia având în vedere volumul considerabil de materiale realizat pe această temă. În cel de-al doilea capitol am prezentat evoluția soft power-ului în cadrul discuțiilor din mediul academic și politic al Chinei și modul în care aceste idei au conturat politica externă a statului. Am ilustrat principalele obstacole în calea afirmării statului drept putere soft, problemele majoritar interne fiind foarte asemănătoare cu cele ale Rusiei. În ultimul capitol am analizat definirea resurselor soft deținute de Moscova prin conceptul de *russkiy mir* și implicațiile acestuia pentru cultura rusească. Am analizat politica externă și latura sa contrastantă față de conceptul de soft power. Am observat cum această politică externă este definită, în discursul guvernului rus, de specificitatea culturală și istorică a regiunii. Principalele obstacole în afirmarea lumii ruse sunt legate de dependența acesteia de factorul istoric și lingvistic ale Europei de Est. În finalul lucrării am analizat dacă ipoteza a fost confirmată și ce reprezintă acest fapt pentru relațiile internaționale în secolul al XXI-lea.

În urma analizei realizate asupra impactului pe care conceptul de Soft Power l-a avut în cadrul transformării politicilor unor state autoritare putem ajunge la câteva concluzii. Noul concept popularizat de către politologul Joseph Nye a cunoscută o puternică propagare în cadrul relațiilor internaționale, în special în cazul unor noi puteri economice, cum sunt China, India sau Brazilia deoarece înglobează esența unei probleme cu care acestea se confruntă, lipsa unei atractivități la nivel regional al statului emergent. Mai exact, resursele militare și economice de care acestea dispun sunt de necontestat, India și China (Panda, 2020) reprezentând cele două state cu cele mai mari cheltuieli după Statele Unite ale Americii în cadrul domeniului militar, însă influența globală pe care acestea o dețin este una mult inferioară statului nord-american. În cadrul Federației Ruse, care este o putere cu o istorie mai îndelungată decât cele menționate mai sus, aceasta s-a aflat într-o criză economică și ideologică după prăbușirea blocului comunist. Începând cu secolul al XXI-lea Moscova condusă de către președintele Vladimir Putin a

început o reconstrucție al statutului de superputere pe care statul Rus îl pierduse. Astfel, situația celor două state autoritare era una la finalul secolului al XX-lea foarte asemănătoare, se dorea creșterea influenței pe care acestea o dețin asupra statelor învecinate și combaterea ordinii mondiale actuale, în frunte cu liderul său, Statele Unite ale Americii. Realitățile și principalele tendințe militare, economice și sociale (lipsa confruntărilor directe datorită focoarelor capabile de distrugere în masă, interdependența economică și socială tot mai evidentă) ale noului secol au obligat aceste state să ia anumite măsuri pentru a se asigura că nu sunt izolate de către statele Occidentale. Conceptul cheie pentru acestea a fost unul din factorii care au dus la victoria Washingtonului asupra U.R.S.S., atractivitatea ideologiei democratice (economia de piață) și a valorilor sale (respectarea drepturilor omului), care au ajuns astăzi universal valabile și dezirabile la nivelul societății internaționale, iar enunțarea lor la nivel declarativ este obligatorie pentru oricare regim de astăzi, oferind legitimitate acțiunilor acestora (anexarea Peninsulei Crimeea). De asemenea, deschiderea statului Chinez la anumite reforme economice specifice economiei de piață (sector privat competitiv și investiții străine) ilustrează incapacitatea unui regim de a se opune realității actuale a relațiilor internaționale. Astfel, modelul promovat în cadrul construcției BRICS ilustrează dorința comună (în ciuda diferendelor) a acestor state emergente ca puteri regionale de a se afirma în fața unui sistem pe care îl consideră injust datorită lipsei egalității între state și a unilateralismului practice de nord-americani în politica lor externă.

Studiul a două dintre cele mai reprezentative state pentru resurselor lor economice și militare și modul în care conceptul enunțat de către Nye a afectat politicile acestora servește drept etalon pentru a confirma importanța crescută pe care Soft power-ul îl are în cadrul dinamicii actuale a relațiilor internaționale, fiind impulsionat de către dezvoltarea majoră a importanței mediului virtual în viața cotidiană actuală. Pe de-o parte, abordarea Chinei a Soft power-ului este una mai cuprinzătoare decât definiția conferită inițial de către autorul american, cuprinzând atât elementul social, dar și cel economic. Conturarea unei ideologii alături de cultura și istoria bogată a statului comunist a reprezentat un domeniu de interes pentru guvernare, iar sursele de inspirație sunt socialismul și confucianismul, care a cunoscut o resurgență în popularitate datorită promovării prin politicile de

stat, pe care Partidul Comunist Chinez le-a introdus pe lista sa de priorități. Finanțarea masivă pentru a promova limba și cultura, alături de valorile specifice regimului chinez are un dublu obiectiv, creșterea atractivității sale ca stat pentru restul lumii, dar și pentru a crește unitatea națională pentru a asigura devotamentul cetățenilor față de politicile întreprinse de stat. Acest lucru realizându-se uneori prin măsuri mai puțin democratice, în ciuda faptului că acesta este elementul cheie pentru a obține legitimitate în fața actorilor interni, dar și externi.

Pe de altă parte, Federația Rusă a realizat o politică mai agresivă în plan extern pentru a crește Soft power-ul rus și a recurs deseori la oprimarea populației în plan intern pentru a asigura susținerea cetățenilor. Resursele sale au fost concentrate în două direcții: promovarea modelului rus în statele învecinate din fostul bloc comunist și creșterea tensiunilor din statele occidentale, utilizând instrumente de propagandă în mediul virtual. S-a dorit, în primul rând, promovarea valorilor specifice naționale în rândul minorităților vorbitoare de limba rusă din statele aparținând Estului Europei, prin finanțarea anumitor organizații și a fundațiilor pentru a promova limba, istoria și cultura Federației Ruse. Influența religioasă evidentă din această regiune este un alt factor important pentru soft power-ul rus. Lipsa acestor afinități lingvistice, dar și culturale cu Estul Asiei, dar și prezența altor competitori importanți în regiune reduce semnificativ marja cu care poate să opereze puterea Rusiei de a coopta aliați în această regiune. În al doilea rând, se dorește îngreunarea procesului de tranziție al acestor state din Est către Occident prin intermediul Uniunii Europene. Anexarea în 2014 a peninsulei Crimeea a evidențiat o carență evidentă din punct de vedere militar al acestei construcții, care a fost privită dinspre Moscova ca fiind un exemplu al slăbiciunii ideologiei occidentale europene, care se află sub protectoratul nord-american. Astfel, sunt limitate opțiunile statelor din vecinătatea sa, dar și îngreunarea unor instituții și procese democratice (CNN, 2020) din cadrul statelor Occidentale conferă un avantaj semnificativ pentru a asigura o poziție avantajoasă în regiune a Rusiei, de pe care poate să își mențină cel puțin relevanța în această ordine globală actuală, bazată pe apariția și dezvoltarea tot mai accentuată a unor noi poli de putere. Astfel, conceptul de soft power a survenit diferite transformări pentru a se adapta la nevoile specifice statelor care utilizează acest element în politica lor externă. În societatea de astăzi, atractivitatea unui stat este

considerată cel puțin la fel de valoroasă cu resursele militare și economice, acest lucru fiind evidențiat de politicile întreprinse de către statul chinez și cel rus, pentru a-și promova eficient interesele la nivel global.

Limitările studiului realizat au fost datorate de lipsa afinității lingvistice cu cele două state analizate, acest fapt mi-a limitat accesul doar la anumite resurse care au fost traduse în limba engleză sau în română. Un alt punct vulnerabil al acestei lucrări a fost structurarea sa în trei capitole, sunt de părere că fiecare dintre temele abordate trebuiau să fie abordate individual pentru a realiza un mai cuprinzător pentru a evidenția mai limpede importanța conceptului de soft power în cadrul politicilor celor două state. De

asemenea, datorită limitărilor economice nu am putut realiza un studiu de teren care să încapsuleze realitatea culturală și socială din cadrul acestor două state și am recurs doar la analizarea acestora prin intermediul surselor teoretice și al unor evenimente relatate de către anumiți autori, instituții. Accesul restrâns la surse bibliografice mai recente au dus la utilizarea mai multă a resurselor digitale pentru a analiza evoluțiile recente din cadrul celor doi actori, cum a fost cazul protestelor din Hong Kong. Consider că este necesară continuare acestui studiu mai aprofundat în cadrul unor lucrări de dimensiuni mai mari pentru a ilustra mai clar evoluția conceptului în cadrul statului rus și cel chinez.

BIBLIOGRAFIE

- Ambasada Federației Ruse în Marea Britanie și Irlanda de Nord (2012) *Rusia și lumea în schimbare*. Disponibil la: <https://rusemb.org.uk/press/612>
- Arestis, P. and Singh, A. (2010) *Financial globalisation and crisis, institutional transformation and equity*, Cambridge Journal of Economics, Volume 32.
- Aristotel (ca. 350 B.C./1999) *Politics*, translated by Benjamin Jowett, Batoche Books, Kitchener.
- Armitage, R., Joseph, N. (2007) *A smarter, more secure America*, CSIS COMMISSION ON SMART POWER, CSIS.
- BBC (2018) *Russian Orthodox Church cuts ties with Constantinople over Ukraine*, BBC News. Disponibil la: <https://www.bbc.com/news/world-europe-45529355>.
- BRICS (2015) *History of BRICS*, BRICS Information Portal. Disponibil la: <https://infobrics.org/page/history-of-brics/>.
- Briscoe, A. (2021) *Netherlands joins US and Canada in declaring Chinese treatment of Uyghurs 'genocide'*, JURIST. Disponibil la: <https://www.jurist.org/news/2021/03/netherlands-joins-us-and-canada-in-declaring-chinese-treatment-of-uyghurs-genocide/>.
- BNS (2013) *Migrația Forței de Muncă*, Statistica Moldovei, Chișinău. Disponibil la: https://statistica.gov.md/public/files/publicatii_electronice/migratia/Sinteza_MFM_2012.pdf.
- Cabestan, J. P. (2020) *China's Djibouti naval base increasing its power*, Hong Kong Baptist University, EastAsiaForum. Disponibil la: <https://www.eastasiaforum.org/2020/05/16/chinas-djibouti-naval-base-increasing-its-power/>.
- CBS (2009) *Hillary Clinton, Use "Smart Power" In Diplomacy*, CBS News. Disponibil la: <https://www.cbsnews.com/news/clinton-use-smartpower-in-diplomacy/>.
- Cheung Y. A. (2015) *Road to Nowhere: Hong Kong's Democratization and China's Obligations Under Public International Law*, Brooklyn Journal of International Law, Volume 40, pp. 467-542.
- CHRD (2016) *"Too Risky to Call Ourselves Defenders": Annual Report on the Situation of Human Rights Defenders in China (2015)*, Chinese Human Rights Defenders. Disponibil la: <https://www.nchr.org/2016/02/too-risky-to-call-ourselves-defenders-annual-report-on-the-situation-of-human-rights-defenders-in-china-2015/>.
- CNN Editorial Research (2016) *Presidential Campaign Hacking Fast Facts*, CNN. Disponibil la: <https://edition.cnn.com/2016/12/26/us/2016-presidential-campaign-hacking-fast-facts/index.html>.
- Duncan J. P. (2000) *Russian Messianism: Third Rome, Revolution, Communism and After*, Routledge, Londra.
- De Coning, C., Mandrup, T and Odgaard, L. (2014) *The BRICS and Coexistence An Alternative Vision of World Order*, Routledge, New York.
- Dimitrova, A., Frear, M., Mazepus, H. et al (2017) *The Elements of Russia's Soft Power: Channels, Tools, and Actors Promoting Russian Influence in the Eastern Partnership Countries*, EU – STRAT, Working Paper No. 4.
- Disis, J., He, L. (2020) *China signs huge Asia Pacific trade deal with 14 countries*, CNN Business. Disponibil la: <https://edition.cnn.com/2020/11/16/economy/rcep-trade-agreement-intl-hnk/index.html>.
- Economy C. E. (2018) *The great firewall of China: Xi Jinping's internet shutdown*, The Guardian. Disponibil la: <https://www.theguardian.com/news/2018/jun/29/the-great-firewall-of-china-xi-jinpings-internet-shutdown>.
- Edney, K., Rosen, S. and Ying Z., Y. (2020) *Soft Power with Chinese Characteristics: China's Campaign for Hearts and Minds*, Routledge, New York.
- Eurostat (2021) *EU imports of energy products - recent developments*, Eurostat Statistics. Disponibil la: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=EU_imports_of_energy_products_-_recent_developments.
- Ferguson, N. (2005) *Colossus: The Rise and Fall of the American Empire*, Debate, Barcelona.
- Ferguson, N. (2003) *What Is Power?*, Hoover Institution. Disponibil la: <https://www.hoover.org/research/what-power>.
- Goldman I. M. (2008) *PETROSTATE Putin, Power, and the New Russia*, Oxford University Press, New York.
- Van Herpen M. H. (2016) *Putin's Propaganda Machine Soft Power and Russian Foreign Policy*, Rowman & Littlefield, Londra.
- Henne S. P. (2019) *The Geopolitics of Faith: Religious Soft Power in Russian and U.S. Foreign Policy*, Berkley Center. Disponibil la: <https://berkeleycenter.georgetown.edu/posts/>

- [the-geopolitics-of-faith-religious-soft-power-in-russian-and-u-s-foreign-policy](#).
- Hill, M., Campanale, D. and Gunter, J. (2021) *'Their goal is to destroy everyone': Uighur camp detainees allege systematic rape*, BBC. Disponibil la: <https://www.bbc.com/news/world-asia-china-55794071>.
- HRW (2020) *Russia Events of 2019*, World Report. Disponibil la: <https://www.hrw.org/world-report/2020/country-chapters/russia>.
- International Forum for Democratic Studies (2017) *Sharp Power Rising Authoritarian Influence*, National Endowment for Democracy.
- ITU-T (2012) *Overview of the Internet of things*, ITU-T. Disponibil la: <http://handle.itu.int/11.1002/1000/11559>.
- ISHR (2016) *Human rights defenders and lawyers in China: A mid-term assessment of implementation during the UPR second cycle*, INTERNATIONAL SERVICE FOR HUMAN RIGHTS, Geneva.
- Jacques Delors Institute (2019) *RUSSIAN GAS PIPELINES AND THE EUROPEAN UNION: MOVING FROM A LOVE-HATE RELATIONSHIP "WITH ADULTS IN THE ROOM"?*, Jacques Delors Energy Centre, EUROPE OF ENERGY POLICY PAPER NO. 247.
- Jintao H. (2007) *Raport în cadrul celui de-al 17 congres al partidului comunist*. Disponibil la: <http://www.china.org.cn/english/congress/229611.htm>.
- Mingjiang L. (2009) *SOFT POWER China's Emerging Strategy in International Politics*, Lexington Books, Marea Britanie.
- Lumen, *The 2007-2009 Crisis*, Boundless Economics. Disponibil la: <https://courses.lumenlearning.com/boundless-economics/chapter/the-2007-2009-crisis/>.
- Machiavelli, N. (1532/1943) *Principele*, Traducere din limba italiană, Sorin Ionescu, Societatea română de filosofie.
- Melissen, J. (2005) *The New Public Diplomacy Soft Power in International Relations*, Palgrave Macmillan, Marea Britanie.
- Nye, J. (1990) *Bound to Lead: The Changing Nature of American Power*, Basic Books, New York.
- Nye, J. (2004) *Soft Power The means to success in world politics*, PublicAffairs, New York.
- Noya, J. (2005) *The Symbolic Power of Nations*, RIE.
- Panda, A. (2020) *China and India Top Asian Military Spending, Figure in World Top 3 With US*, The DIPLOMAT. Disponibil la: <https://thedi diplomat.com/2020/04/china-and-india-top-asian-military-spending-figure-in-world-top-3-with-us/>.
- Pertsev, A. (2017) *President and Patriarch: What Putin Wants From the Orthodox Church*, Carnegie Moscow Center. Disponibil la: <https://carnegie.ru/commentary/75058>.
- PRC (2018) *Eastern and Western Europeans Differ on Importance of Religion, Views of Minorities, and Key Social Issues*, Pew Research Center. Disponibil la: <https://www.pewforum.org/2018/10/29/eastern-and-western-europeans-differ-on-importance-of-religion-views-of-minorities-and-key-social-issues/>.
- Rangsimaporn, P. (2009) *RUSSIA AS AN ASPIRING GREAT POWER IN EAST ASIA Perceptions and Policies from Yeltsin to Putin*, Palgrave Macmillan, St Antony's Series, Oxford.
- Reuters staff (2020) *Timeline: Key dates in Hong Kong's anti-government protests*, Reuters. Disponibil la: <https://www.reuters.com/article/us-hongkong-protests-timeline-idUSKBN23608O>.
- Reuters staff (2021) *Timeline: The impact of the national security law on Hong Kong*, Reuters. Disponibil la: <https://www.reuters.com/article/us-hongkong-security-timeline-idUSKBN29B0B7>.
- Rostoks, T. and Spruds, A. (2015) *The different faces of „soft power”: the Baltic States and Eastern Neighborhood between Russia and the EU*, Latvia Institute of International Affair.
- Security Council (2020) *UN Security Council Working Methods*, Security Council Report. Disponibil la: <https://www.securitycouncilreport.org/un-security-council-working-methods/the-veto.php>.
- Site-ul oficial FOCAC, *FOCAC Mechanisms*. Disponibil la: http://www.focac.org/eng/litj_3/litjz/.
- Site-ul oficial al Ruskiy Mir Foundation. Disponibil la <https://russkiymir.ru/en/>.
- Site-ul oficial al Institutului Confucius din cadrul Universității Babes-Bolyai din Cluj-Napoca, *Istoric*. Disponibil la: http://confucius.institute.ubbcluj.ro/despre-noi/istoric_confucius/.
- Site-ul oficial *Rosstrudnichetvo*. Disponibil la <https://rs.gov.ru/en/about>.
- Smith, E. (2019) *The US-China trade rivalry is underway in Africa, and Washington is playing catch-up*, CNBC. Disponibil la: <https://www.cnbc.com/2019/10/09/the-us-china-trade-rivalry-is-underway-in-africa.html>.
- Thornton, J. (2005) *China's Peaceful Rise: Speeches of Zheng Bijian 1997-2004*, The Brookings Institution.
- Walker, C., Kalathil, S. and Ludwig, J. (2020) *The Cutting Edge of Sharp Power*, Journal of Democracy Volume 31, Number 1, National Endowment for Democracy and Johns Hopkins University Press.
- Wang, H. (1993) *Culture as National Power: Soft Power*, Journal of Fudan University.
- Wang H. (2016) *A Deeper Look at China's "Going Out" Policy*, CIGI. Disponibil la: <https://www.cigionline.org/publications/deeper-look-chinas-going-out-policy>.
- Wang, H. and Lu, Y. H. (2008) *The Conception of Soft Power and its Policy Implications: a comparative study of China and Taiwan*, Journal of Contemporary China, pp. 425-447.
- Wang, Y. (2020) *In China, the 'Great Firewall' Is Changing a Generation*, Politico Magazine. Disponibil la: <https://www.politico.com/news/magazine/2020/09/01/china-great-firewall-generation-405385>.
- Welle D. (2019) *Vladimir Putin's 'Crimea effect' ebbs away 5 years on*, DW. Disponibil la: <https://www.dw.com/en/vladimir-putins-crimea-effect-ebbs-away-5-years-on/a-47941002>.
- Wight, J. (2018) *Crimea is Russian, the matter is finished*, Russia Today. Disponibil la: <https://www.rt.com/op-ed/421188-crimea-ukraine-russia-putin-uk/>.
- Yao, Y. (2011) *BEIJING CONSENSUS OR WASHINGTON CONSENSUS: What explains China's Economic Success?*, Special Reports, Development Outreach, World Bank.